

Development of Educational Package Based on Emotion-Oriented Stories and Examining Its Effectiveness in Improving the Emotional Intelligence of Preschool Children

Zahra Heydari¹ , Nadereh Sohrabi Shekafti^{2*} , Maryam Zarnaghash³ ,
Azarmidokht Rezaei⁴

1. Department of Psychology, Marv.C., Islamic Azad University, Marvdasht, Iran. Email: zahra.heydari0406@iau.ac.ir
2. Corresponding Author, Associate Professor, Department of Psychology, Marv.C., Islamic Azad University, Marvdasht, Iran. Email: nadereh.sohrabi@iau.ac.ir
3. Department of Psychology, Marv.C., Islamic Azad University, Marvdasht, Iran. Email: mzarnaghash@iau.ac.ir
4. Department of Psychology, Marv.C., Islamic Azad University, Marvdasht, Iran. Email: rezaeiazar@iau.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article History:
Received: 21 Oct 2025
Revised: 09 Dec 2025
Accepted: 11 Mar 2026
First Published: 23 May 2026

Keywords:
*Emotional Intelligence,
Emotionally Focused Stories,
Preschool Children*

ABSTRACT

The present study was conducted to development of educational package based on emotion-oriented stories and examining its effectiveness in improving the emotional intelligence of preschool children. The research method of the present study was analysis thematic through comparative method in the qualitative part and quasi-experimental with pretest, posttest, control group design and two-month follow-up period in the quantitative part. The statistical population in the quantitative section includes articles, books and theses related to the story therapy, emotion-focused therapies, and emotional intelligence in the quantitative part, it included Preschool children and their in District 22 of Tehran in the first six months of 2024. 37 Preschool children (21 boys and 16 girls) were selected through purposive sampling method and randomly accommodated into experimental and control groups. Mothers of children in the experimental group received the educational package based on emotion-oriented stories during ten weeks. Children's Emotional Intelligence Scale (CEIS) was used in this research. The data from the study were analyzed through Mixed analysis of variance via SPSS25 statistical software. The results showed that educational package based on emotion-oriented stories enjoys a suitable content validity from the experts' viewpoint. Moreover, this package has had effect on the emotional intelligence ($F=62.87$, $\eta^2=0.64$, $P\leq 0.001$) of preschool children. Based on this, it can be concluded that an educational package based on emotion-focused stories can be used as an efficient method to improve the emotional intelligence of preschool children by increasing the child's adaptability, adaptive emotional perception, emotional readiness, emotional expressiveness, communication with peers, and normal spontaneity.

Cite this article: Heydari, Z., Sohrabi Shekafti, N., Zarnaghash, M., Rezaei, A. (2026). Development of Educational Package Based on Emotion-Oriented Stories and Examining Its Effectiveness in Improving the Emotional Intelligence of Preschool Children. *Journal of Applied Psychological Research*, (In press/ Accepted). Doi: 10.22059/japr.2026.404768.645386

Publisher: University of Tehran Press
DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2026.404768.645386>

© The Author(s).

تدوین بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور و بررسی اثربخشی آن بر ارتقای هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی

زهرا حیدری^۱، نادره سهرابی شکفتی^{۲*}، مریم زرنقاش^۳، آذرمیدخت رضایی^۴

۱. گروه روانشناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران. رایانامه: zahra.heydari0406@iau.ac.ir

۲. نویسنده مسئول، دانشیار گروه روانشناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران. رایانامه: nadereh.sohrabi@iau.ac.ir

۳. استادیار گروه روانشناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران. رایانامه: Mzarnaghash@iau.ac.ir

۴. استادیار گروه روانشناسی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران. رایانامه: rezaiazar@iau.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف این پژوهش تدوین بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور و بررسی اثربخشی آن بر ارتقای هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی بود. روش پژوهش حاضر در بخش کیفی، تحلیل مضمون به روش استقرایی و در بخش کمی نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه گواه و دوره پیگیری دو ماهه بود. جامعه آماری در بخش کمی شامل مقالات، کتاب‌ها و پایان‌نامه‌ها مرتبط با قصه‌درمانی، درمان‌های هیجان‌محور و هوش هیجانی؛ و در بخش کمی شامل کودکان پیش‌دبستانی و مادران آنها در منطقه ۲۲ شهر تهران در شش ماهه اول ۱۴۰۳ بود. در این پژوهش تعداد ۳۷ کودک (۲۱ پسر و ۱۶ دختر) پیش‌دبستانی با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و با گمارش تصادفی در گروه‌های آزمایش و گواه گمارده شدند. سپس مادران کودکان حاضر در گروه آزمایش بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور را طی ده هفته دریافت نمودند. در این پژوهش از مقیاس هوش هیجانی کودکان (CEIS) استفاده شد. داده‌های حاصل از پژوهش به شیوه تحلیل واریانس مختلط با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور از نظر متخصصان دارای روایی محتوایی کافی است. همچنین این بسته بر هوش هیجانی ($F=62/87$; $Eta=0/64$; $P<0/001$) کودکان پیش‌دبستانی تأثیر معنادار دارد. بر این اساس می‌توان چنین نتیجه گرفت که بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور با افزایش سازگاری کودک، ادراک هیجانی سازگاران، آمادگی عاطفی، ابرازگری هیجانی، ارتباط با همسالان و خودانگیختگی بهنجار می‌تواند به عنوان یک روش کارآمد جهت بهبود هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی مورد استفاده گیرد.

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخ‌های مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۲۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۹/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۲/۲۰

تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۵/۰۳/۰۲

کلیدواژه‌ها:

قصه‌های هیجان‌محور، کودکان

پیش‌دبستانی، هوش هیجانی

استناد: حیدری، ز.، سهرابی شکفتی، ن.، زرنقاش، م.، رضایی، آ. (۱۴۰۵). تدوین بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور و بررسی اثربخشی آن بر ارتقای هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی. فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، (آماده انتشار / پذیرش شده)، ۲-۱. doi: 10.22059/japr.2026.404768.645386

ناشر: انتشارات دانشگاه

© نویسندگان.

تهران

DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2026.404768.645386>

۱. مقدمه

دوران کودکی یکی از حساس‌ترین مراحل تحول است که تأثیر قابل‌توجهی بر یادگیری، رشد ذهنی، شناختی، جسمی، اجتماعی، روانی و اخلاقی کودکان دارد (ژو و همکاران، ۲۰۲۵). این مرحله در واقع زیربنای فرآیند آموزش و پرورش است و نقش اساسی در شکل‌گیری شخصیت و استعدادهای آینده فرد ایفا می‌کند. در این دوره، کودکان ممکن است به دلیل عوامل گوناگون با چالش‌های روانی، شناختی، عاطفی و هیجانی مواجه شوند که بر روند رشد آن‌ها اثر می‌گذارد (وانگ و همکاران، ۲۰۲۵). یکی از مهم‌ترین موانعی که ارتباطات اجتماعی کودکان را مختل می‌کند، کمبود هوش هیجانی^۳ است (وونگ و پاور، ۲۰۲۴). کمبود هوش هیجانی به عنوان یکی از موانع اصلی در ارتباطات اجتماعی کودکان، موجب می‌شود کودک در درک، بیان و تنظیم هیجانات خود و دیگران ناتوان باشد. این ضعف، قابلیت همدلی، مدیریت تعارضات و ایجاد روابط سازنده را محدود کرده و در نهایت منجر به انزوا، پرخاشگری یا کناره‌گیری از تعاملات اجتماعی می‌گردد. از دیدگاه نظری، هوش هیجانی به‌عنوان عاملی کلیدی در شناخت و مدیریت هیجانات، زیربنای ضروری برای رشد مهارت‌های اجتماعی مؤثر در کودکان محسوب می‌شود (ژو و همکاران، ۲۰۲۵). هوش هیجانی به قابلیت تشخیص، درک و تنظیم هیجانات خود و دیگران اشاره دارد و نقشی کلیدی در توانایی کودکان برای مدیریت استرس روزانه، سازگاری با شرایط اجتماعی و ایجاد روابط مثبت بین‌فردی دارد (دی‌امیکو و همکاران، ۲۰۲۴). این ویژگی نه تنها بر سلامت روانی تأثیرگذار است، بلکه به بهبود توانایی حل مسئله و مقابله با چالش‌های زندگی نیز کمک می‌کند (انختایا و همکاران، ۲۰۲۴). رشد هوش هیجانی در این دوران می‌تواند انعطاف‌پذیری هیجانی، مهارت‌های اجتماعی و سازگاری فرد در طول زندگی را افزایش دهد و به کودکان کمک کند تا با اعتمادبه‌نفس و همدلی با پیچیدگی‌های زندگی مواجه شوند (گائو و همکاران، ۲۰۲۳). مطالعات نشان داده‌اند که کودکانی با سطح بالاتر هوش هیجانی، هنگام مواجهه با مشکلات، انعطاف بیشتری دارند، مهارت‌های بین‌فردی قوی‌تری نشان می‌دهند و در استفاده از راهکارهای مقابله‌ای مؤثرتر عمل می‌کنند (گابور و همکاران، ۲۰۲۴). این توانایی‌ها موجب می‌شود تا کودکان بتوانند محیط‌های اجتماعی و عاطفی پیچیده را بهتر مدیریت کنند، روابط معنادار ایجاد کنند و در زمینه‌های آموزشی و حرفه‌ای موفق‌تر ظاهر شوند. همچنین، تحقیقات نشان داده‌اند که کودکان با هوش هیجانی بالا، در مدیریت استرس، کنترل اضطراب و کاهش احساسات منفی عملکرد بهتری دارند و احتمال ابتلا به مشکلات روانی در بزرگسالی را کاهش می‌دهند (جانگ و همکاران، ۲۰۲۳).

هوش هیجانی یکی از مؤلفه‌های اصلی رشد روانی و اجتماعی کودکان است که تأثیر عمیقی بر شکل‌گیری شخصیت و رفتارهای آینده آن‌ها دارد (انختایا و همکاران، ۲۰۲۴). اما چگونه می‌توان این مهارت‌ها را در کودکان تقویت کرد و آن‌ها را در مسیر رشد سالم هدایت نمود؟ پاسخ این پرسش نیازمند ابزارهایی است که هم برای کودکان جذاب باشند و هم دسترسی آسانی داشته باشند. بازی، نقاشی و قصه‌گویی از جمله روش‌هایی هستند که می‌توانند به تقویت هوش هیجانی در کودکان کمک کنند. این ابزار نه تنها موجب تقویت ارتباطات عاطفی کودک می‌شوند، بلکه بستری مناسب برای درک و تنظیم احساسات فراهم می‌آورند (دی‌امیکو و همکاران، ۲۰۲۴). هوش هیجانی بر اساس نظریه‌های مرتبط با هیجان بنا شده است، به همین دلیل اگر بسته‌ای آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور^{۱۰} طراحی شود، می‌تواند مسیر رشد هوش هیجانی را هموار سازد. مرور تحقیقات پیشین نشان داده است که قصه‌گویی و قصه‌درمانی تأثیر مثبتی بر مؤلفه‌های هیجانی، شناختی، روانی و عاطفی کودکان دارند (کریمی ثانی و همکاران، ۱۳۹۹؛ پناهی‌فر و ماهری نوریانی، ۱۴۰۰؛ طهماسبی و احمدی، ۱۴۰۰؛ جباری دانشور و همکاران، ۱۴۰۱؛ یوسفی شهیر و همکاران،

1. Xu et al.
2. Wang et al.
3. emotional intelligence
4. Wong & Power
5. D'Amico et al.
6. Enkhtuya et al.
7. Gao et al.
8. Gabour et al.
9. Jung et al.
10. educational package based on emotion-oriented stories

۱۴۰۲؛ لی کن جایه و همکاران^۱ (۲۰۲۵)، شائر و همکاران^۲ (۲۰۲۵)، یورگنسن و همکاران^۳ (۲۰۲۴) و کاریبوند و همکاران^۴ (۲۰۲۳) علاوه بر این، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که تنظیم هیجان می‌تواند به کاهش مشکلات روانی و هیجانی کودکان کمک کند (پاداساین-کاپری و همکاران^۵، ۲۰۲۵؛ ژائو و همکاران^۶، ۲۰۲۵؛ وانگ و همکاران^۷، ۲۰۲۳).

قصه‌گویی از گذشته‌های دور یکی از ابزارهای اساسی در رشد شناختی، پرورش تخیل، شکوفایی ذوق هنری، تقویت مهارت‌های زبانی و بهبود سوادآموزی بوده است (یوسفی شهیر و همکاران، ۱۴۰۲). قصه‌های سنتی علاوه بر ایجاد ارتباط مستقیم میان قصه‌گو و مخاطب، به کودکان این امکان را می‌دهد که با میراث قومی و ملی خود آشنا شوند و هویت فرهنگی‌شان را شکل دهند. شرکت در جلسات قصه‌گویی و شنیدن داستان‌ها باعث می‌شود کودکان با واژه‌ها، اصطلاحات و سبک‌های جدید بیانی آشنا شوند و درک بهتری از زبان و ادبیات بومی خود داشته باشند (طهماسبی و احمدی، ۱۴۰۰). در این روش، کودکان با احساسات، ارزش‌ها و دیدگاه‌های جدیدی مواجه می‌شوند که برای آن‌ها جذاب و در عین حال آموزنده هستند. داستان‌ها باعث تقویت تخیل کودکان شده و آن‌ها را وارد دنیایی از ماجراها می‌کنند که در زندگی واقعی امکان تجربه آن‌ها را ندارند (شائر و همکاران، ۲۰۲۵). از سوی دیگر، قصه‌درمانی یکی از ابزارهای مؤثر در تقویت هوش هیجانی کودکان خردسال محسوب می‌شود. از طریق داستان‌ها، کودک یاد می‌گیرد احساسات خود را بهتر درک کند و نحوه تنظیم هیجانات را بیاموزد (یورگنسن و همکاران، ۲۰۲۴). این فرآیند کودکان را قادر می‌سازد تا روابط بین فردی سالم‌تری ایجاد کنند، همدلی بیشتری نشان دهند و احساسات دیگران را بهتر بفهمند. داستان‌ها به کودکان می‌آموزند که احساساتی مثل ترس، غم و خشم طبیعی هستند و روش‌های سازنده‌ای برای مدیریت آن‌ها وجود دارد. بدین ترتیب، کودک در مواجهه با موقعیت‌های مختلف، واکنش‌های هیجانی مناسبی نشان می‌دهد و مهارت‌های اجتماعی خود را تقویت می‌کند (کاریبوند و همکاران، ۲۰۲۳).

در ادامه باید به مبانی نظری هیجان به‌عنوان پایه دوم بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور پرداخته شود. هیجان، واکنش کلی، شدید و کوتاه‌مدت ارگانیسم به یک اتفاق غیرمنتظره است که همراه با احساس خوشایند یا ناخوشایند بروز می‌کند و عاملی برای تحریک و ایجاد انگیزش در ارگانیسم محسوب می‌شود (وانگ و همکاران^۸، ۲۰۲۵). در روان‌شناسی، هیجان‌ها جایگاه بسیار حساس و بنیادی دارند زیرا ارتباط نزدیکی با نیازها و انگیزش‌های فرد دارند و در صورت عدم پردازش مناسب، می‌توانند عامل بسیاری از اختلال‌های روانی و هیجانی باشند. علاوه بر این، هیجان‌ها می‌توانند تأثیر مستقیمی بر سلامت روان داشته باشند و حتی در برخی موارد باعث حفظ تعادل روانی فرد شوند (سیلکنبومر و همکاران^۹، ۲۰۲۴). ماهیت هیجان نه تنها وابسته به عامل تحریک‌کننده آن است، بلکه تحت تأثیر ویژگی‌های فردی، وضعیت جسمی و ذهنی فعلی، شخصیت، پیشینه زندگی و تجربیات قبلی او قرار دارد. درست است که در شرایط استثنایی، هیجان‌های جمعی شکل می‌گیرند و برای اکثریت افراد معنای یکسانی دارند (مانند ترس ناگهانی ناشی از زلزله یا حمله نظامی)، اما به‌طور کلی، هیجان یک تجربه فردی است. به بیان دیگر، یک موقعیت خاص ممکن است باعث خشم یا ترس شدید در یک فرد شود، اما در فرد دیگری هیچ واکنشی ایجاد نکند (چنار و همکاران^{۱۰}، ۲۰۲۲). هیجان‌ها معمولاً زمانی ایجاد می‌شوند که فرد دچار غافلگیری شود یا موقعیت از ظرفیت تحمل او فراتر رود. در واقع، هیجان نشان‌دهنده عدم سازگاری فرد با موقعیت و تلاش ارگانیسم برای برقراری مجدد تعادلی است که به‌طور موقت دچار اختلال شده است. بر این اساس، می‌توان گفت هدف هیجان، حفظ تعادل روانی و تضمین بقای ارگانیسم است (هافه و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۴).

1. Lie Ken Jie et al
2. Schauer et al.
3. Jørgensen et al.
4. Karibwende et al.
5. Pudasainee-Kapri et al.
6. Zhao et al.
7. Vang et al.
8. Wang et al.
9. Silkenbeumer et al.
10. Chennaz et al.
11. Hauffe et al.

در زمینه ضرورت انجام پژوهش حاضر باید اشاره کرد که بررسی مشکلات هیجانی کودکان و مداخلات مرتبط با آن‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا این مشکلات می‌توانند عملکرد اجتماعی، خانوادگی و فردی کودکان را به‌طور قابل‌توجهی تحت تأثیر قرار دهند. نادیده گرفتن این مشکلات می‌تواند باعث تشدید اختلالات روان‌شناختی و هیجانی در دوران بزرگسالی شود (ژو و همکاران، ۲۰۲۵). علاوه بر این، دوران کودکی نخستین و مهم‌ترین مرحله زندگی انسان است. از آنجاکه ساختار شخصیتی و رفتاری افراد در این دوره شکل می‌گیرد، کودکی را دوره‌ای سرنوشت‌ساز و حیاتی می‌دانند. مطالعات متعدد تأکید کرده‌اند که تجارب اولیه کودکان تأثیر قابل‌توجهی بر شکل‌گیری شخصیت و رشد فردی آن‌ها در آینده دارد. در این دوره، کودکان مراحل اساسی و حساس زندگی را از نظر رشد شخصیتی، اجتماعی و آموزشی طی می‌کنند. این در حالی است که رشد و تکامل فرد در این دوره از نظر اجتماعی، شناختی، عاطفی، اخلاقی و یادگیری ویژگی‌هایی دارد که برخی از آن‌ها ممکن است موجب آسیب‌پذیری کودک از نظر سلامت روانی شود. پژوهشگران تأکید کرده‌اند که شناسایی و مداخله زودهنگام در مشکلات هیجانی کودکان نقش مهمی در کاهش شدت آن‌ها دارد. درمان و آموزش این مشکلات در سال‌های ابتدایی کودکی نه تنها از بروز مشکلات جدی‌تر در آینده پیشگیری می‌کند، بلکه باعث ارتقای عملکرد کودک در ابعاد مختلف زندگی می‌شود. به همین دلیل، با توجه به دیدگاه متخصصان روان‌شناسی مبنی بر اهمیت و حساسیت این دوره سنی در شکل‌گیری ویژگی‌های روان‌شناختی افراد، آموزش مهارت‌های مرتبط در این مرحله ضروری است. عدم بهره‌گیری صحیح از فرصت‌های یادگیری در این دوره می‌تواند آسیب‌های جدی برای کودک و جامعه به همراه داشته باشد. علاوه بر این، در حوزه موضوع پژوهش حاضر، خلأ پژوهشی احساس می‌شود. بررسی منابع علمی داخلی و بین‌المللی نشان می‌دهد که تاکنون پژوهشی با عنوان مشابه این مطالعه انجام نشده است، که بر ضرورت اجرای این تحقیق تأکید می‌کند. بنابراین با توجه به موضوعات و تحقیقات بیان شده در مورد اثربخشی قصه‌درمانی و آموزش‌هایی بر پایه تنظیم هیجان در جهت بهبود وضعیت روان‌شناختی، شناختی و هیجانی کودکان و از سوی دیگر با توجه به خلأ پژوهشی موجود به علت عدم وجود تحقیقات مشابه، هدف این پژوهش تدوین بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور و بررسی اثربخشی آن بر ارتقای هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی بود.

سوال پژوهش: آیا بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور بر ارتقای هوش هیجانی کودکان موثر است؟

۲. روش

۱-۲. جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

در پژوهش حاضر، بخش کیفی شامل تدوین بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور بود که با روش تحلیل مضمون به شیوه استقرایی و با استفاده از رویکرد **آتراید-استرلینگ** (۲۰۰۱) انجام شد. بخش کمی این مطالعه نیز به‌صورت نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه گواه و دوره پیگیری دومانه اجرا گردید. جامعه آماری این پژوهش در بخش کیفی شامل مقالات، کتاب‌ها و پایان‌نامه‌های مرتبط با قصه‌درمانی، درمان‌های هیجان‌محور و هوش هیجانی بود. در بخش کمی، جامعه آماری شامل کودکان پیش‌دبستانی و مادران آن‌ها در منطقه ۲۲ شهر تهران در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۳ بود. برای تعیین حجم نمونه در بخش کمی، روش نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند به کار گرفته شد. ابتدا با مراجعه به آموزش و پرورش منطقه ۲۲ تهران، ۱۲ پیش‌دبستانی انتخاب شدند. سپس از مربیان درخواست شد کودکانی که دچار مشکل در برقراری ارتباط اجتماعی، تبادل هیجانی و ابرازگری هیجانی هستند، معرفی شوند* پس از معرفی کودکان، پرسشنامه هوش هیجانی کودکان در اختیار مادران قرار گرفت تا نقص احتمالی در هوش هیجانی کودکان تأیید شود. کودکانی که در این پرسشنامه نمره کمتر از ۸۴ (نمره برش پرسشنامه) کسب کردند، وارد پژوهش شدند. این کودکان همچنین با آزمون هوشی و کسلر مورد بررسی قرار گرفتند تا هوشبهر نرمال (بین ۹۵ تا ۱۰۵) آن‌ها تأیید شود. پس از این مرحله، ۴۰ کودک که هم نقص هوش هیجانی داشتند و هم هوشبهر نرمال داشتند، به‌صورت گمارش تصادفی در دو گروه آزمایش و گواه قرار گرفتند (۲۰ کودک در گروه آزمایش و ۲۰ کودک در گروه گواه). مادران کودکان گروه آزمایش، مداخله آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور را دریافت کردند و موظف شدند این قصه‌ها و مفاهیم را برای

کودکانشان اجرا و روایت کنند. از سوی دیگر، مادران کودکان گروه گواه هیچ‌گونه مداخله‌ای دریافت نکردند. پس از شروع مداخله، ۱ مادر از گروه آزمایش و ۲ مادر از گروه گواه از ادامه پژوهش انصراف دادند. در نهایت، ۳۷ مادر در پژوهش باقی ماندند (۱۹ مادر در گروه آزمایش و ۱۸ مادر در گروه گواه). شرکت‌کنندگان در این پژوهش باید شرایط خاصی را دارا می‌بودند. کودکان حاضر در مطالعه باید بین ۴ تا ۶ سال سن داشته باشند و نمره‌ای کمتر از ۸۴ در پرسشنامه هوش هیجانی کودک کسب کنند تا مشخص شود از سطح هوش هیجانی پایین‌تری برخوردارند. علاوه بر این، آن‌ها باید در آزمون هوش و کسب دارای هوشبهر متوسط (بین ۹۵ تا ۱۰۵) باشند تا تأیید شود که میزان هوش شناختی آن‌ها در محدوده نرمال قرار دارد. همچنین، مشارکت در پژوهش نیازمند اعلام رضایت و آمادگی مادران جهت همراهی در فرآیند تحقیق بود. در کنار این موارد، کودکانی که بیماری‌های جسمی یا اختلالات روان‌شناختی مزمن مانند نقص توجه و بیش‌فعالی داشتند یا تحت درمان دارویی روان‌پزشکی قرار داشتند، نمی‌توانستند در مطالعه شرکت کنند. به‌طور مشابه، برخی از عوامل باعث خروج شرکت‌کنندگان از پژوهش می‌شدند. اگر کودکی بیش از دو جلسه در روند مطالعه غیبت می‌کرد یا در جلسات درمان به‌طور نامنظم حضور داشت، از پژوهش حذف می‌شد. همچنین، عدم همکاری مادران با پژوهشگر یا بروز وقایع پیش‌بینی‌نشده‌ای که می‌توانست بر روند درمان تأثیر بگذارد، از جمله دلایل خروج از مطالعه بود. علاوه بر این، عدم تکمیل پرسشنامه‌های پژوهش در مراحل پس‌آزمون یا پیگیری باعث کنار گذاشته شدن کودک از مطالعه می‌شد.

۲-۲. ابزارهای سنجش

۲-۲-۱. پرسشنامه هوش هیجانی کودکان (CEIQ):

پرسشنامه هوش هیجانی کودکان توسط **برادبوری و گریورز**^۲ (۲۰۰۵) طراحی شده است. این پرسشنامه شامل ۲۸ ماده بوده و دارای چهار زیرمقیاس است: خودآگاهی^۳ (سوالات ۱ تا ۶)، خودمدیریتی (سوالات ۷ تا ۱۵)، آگاهی اجتماعی^۴ (سوالات ۱۶ تا ۲۰)، و مدیریت رابطه^۵ (سوالات ۲۱ تا ۲۸). شیوه نمره‌گذاری پرسشنامه بر اساس مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت انجام می‌شود؛ به این صورت که ۱ به معنی "هرگز"، ۲ "به ندرت"، ۳ "گاهی"، ۴ "معمولاً"، ۵ "تقریباً همیشه"، و ۶ "همیشه" در نظر گرفته شده است. حداقل نمره ممکن ۲۶ و حداکثر نمره ۱۶۸ است، و نمرات بالاتر نشان‌دهنده سطح بالاتر هوش هیجانی کودک خواهد بود. این پرسشنامه توسط یکی از والدین کودک تکمیل می‌شود. **برادبوری و گریورز** (۲۰۰۵) میزان روایی سازه این پرسشنامه را ۰/۹۱ گزارش کرده‌اند و پایایی آن را برای زیرمقیاس‌های مختلف به ترتیب ۰/۸۱ برای خودآگاهی، ۰/۷۹ برای خودمدیریتی، ۰/۸۰ برای آگاهی اجتماعی، ۰/۷۷ برای مدیریت رابطه، و ۰/۸۵ برای نمره کل محاسبه کرده‌اند. در پژوهش حاضر جهت بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی ابتدا پرسشنامه توسط دو متخصص زبان انگلیسی ترجمه و سپس توسط یک متخصص روان‌شناسی مورد بررسی قرار گرفت. پس از آن پرسشنامه ترجمه شده در اختیار ۸ نفر از متخصصان سنجش و اندازه‌گیری قرار گرفته تا روایی محتوایی آن مورد بررسی قرار گیرد. ضریب توافق ارزیاب‌ها درباره فرایند، ساختار و محتوای بسپرسشنامه توسط ضریب نسبی اعتبار محتوایی^۶ (CVR) و شاخص روایی محتوایی^۷ (CVI) اندازه‌گیری شد. میزان میانگین این دو ضریب به ترتیب ۰/۶۸ و ۰/۸۴ به دست آمد که نشانگر روایی محتوایی پرسشنامه بود. برای بررسی همسانی درونی، ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد. نتایج نشان داد که آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۸ و برای خرده‌مقیاس‌های خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی اجتماعی و مدیریت رابطه به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۷۹، ۰/۸۴ و ۰/۸۲ است که نشان‌دهنده پایایی مطلوب ابزار است. همچنین پایایی پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس‌های مختلف محاسبه شد که مقادیر آن عبارتند از: ۰/۷۳ برای خودآگاهی، ۰/۸۰ برای خودمدیریتی، ۰/۷۸ برای آگاهی اجتماعی، ۰/۷۶ برای مدیریت رابطه، و ۰/۸۴ برای نمره کل هوش هیجانی.

1. Children's Emotional Intelligence Questionnaire
2. Bradburym & Grewers
3. Self-awareness
4. Social awareness
5. Relationship management
6. content validity ratio
7. content validity index

۳-۲. روند اجرای پژوهش

در آغاز پژوهش، هماهنگی‌های لازم با مسئولان آموزش و پرورش منطقه ۲۲ تهران جهت اجرای مطالعه انجام شد. سپس، با مراجعه به ۱۲ پیش‌دستانی، کودکان دارای نقص در هوش هیجانی شناسایی شدند تا در پژوهش شرکت کنند. پس از اخذ رضایت کتبی از والدین و جلب موافقت کودکان برای شرکت در مطالعه، آن‌ها به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و گواه قرار گرفتند (۲۰ کودک در گروه آزمایش و ۲۰ کودک در گروه گواه). پس از جای‌دهی تصادفی کودکان، اجرای پرسشنامه پژوهش آغاز شد. پس از شروع مداخله، یک مادر از گروه آزمایش و دو مادر از گروه گواه از ادامه پژوهش انصراف دادند. بنابراین، ۳۷ مادر تا پایان پژوهش در مطالعه باقی ماندند (۱۹ مادر در گروه آزمایش و ۱۸ مادر در گروه گواه).

۳-۲-۱. روش تدوین بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور

تدوین بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور با استفاده از روش تحلیل مضمون به شیوه استقرایی و مطابق با رویکرد آتراید-استرلینگ (۲۰۰۱) اجرا شد. در مرحله اول، نیازهای هیجانی کودکان پیش‌دستانی و مبانی نظری مرتبط با قصه‌درمانی، هیجان و تنظیم هیجان مورد بررسی قرار گرفتند. در این مرحله، پژوهشگر مقالات، پایان‌نامه‌ها و کتاب‌های مرتبط را به دقت مطالعه کرد. در مرحله دوم، اطلاعات گردآوری‌شده دسته‌بندی و کدگذاری شدند و زیرگروه‌های مفهومی مرتبط با نیازهای هیجانی کودکان شکل گرفتند. در مرحله سوم، ۱۰ حوزه مهارتی ضروری برای کودکان بر اساس مبانی نظری و مؤلفه‌های قصه‌درمانی، هیجان و تنظیم هیجان استخراج شد. سپس، نسخه اولیه بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور تدوین شد. در مرحله چهارم، این بسته به ۱۵ متخصص روان‌شناسی کودک ارائه شد تا آنان ساختار، فرایند و محتوای جلسات را مورد بررسی قرار دهند. متخصصان نظرات خود را از طریق پرسشنامه نظرسنجی ارائه دادند. علاوه بر این، فرم اظهارنظر باز پاسخ برای متخصصان طراحی شد تا پیشنهادات اصلاحی خود را در جهت ارتقای محتوا، ساختار و فرایند بسته آموزشی ارائه دهند. در مرحله پنجم، نظرات تخصصی ۱۵ متخصص بررسی شد و اصلاحات پیشنهادی در محتوای بسته آموزشی اعمال شد تا نسخه نهایی بسته آماده شود. در مرحله ششم، بسته آموزشی همراه با فرم نظرسنجی نهایی مجدداً به همان متخصصان ارائه شد تا ضریب توافق درباره فرایند، ساختار و محتوای بسته محاسبه شود. در این مرحله، در صورت وجود پیشنهادات اصلاحی از سوی متخصصان، تغییرات لازم در بسته آموزشی اعمال شد.

۳-۲-۲. اجرای مداخله آموزشی

مادران کودکان گروه آزمایش، مداخله آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور را در قالب ۱۰ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای طی ۱۰ هفته دریافت کردند. در این مدت، مادران کودکان گروه گواه هیچ مداخله‌ای دریافت نکردند.

جدول ۱: خلاصه جلسات بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور برای کودکان پیش‌دستانی

جلسه	هدف	محتوای جلسه	تکالیف
۱	آشنایی و معارفه	معارفه، برقراری رابطه حسنه با کودکان، بیان قوانین گروه، بازگو کردن اهداف جلسات، طرح پرسش‌هایی درباره قوانین و اهداف، برگزاری پیش‌آزمون.	تعریف قوانین و اهداف برای والدین، بیان انتظارات مربی برای آنان.
۲	افزایش سازگاری در کودک	بازگو کردن داستان «نقاشی جادویی»، طرح پرسش‌هایی درباره قصه، درخواست بیان نتیجه‌گیری توسط کودکان، ارائه تکلیف منزل.	تعریف قصه «نقاشی جادویی» برای والدین، کشیدن نقاشی از کسی که دوستش دارد و نصب آن در اتاق خود.
۳	افزایش ادراک هیجانی در مورد عصبانیت	بازگو کردن داستان «جوجه تیغی با خارهای قرمز»، طرح پرسش‌هایی درباره قصه، درخواست بیان نتیجه‌گیری توسط کودکان، ارائه تکلیف منزل.	تعریف قصه «جوجه تیغی با خارهای قرمز» برای والدین، صحبت کردن با دیگران درباره علت عصبانیت به جای عصبانی شدن.

۴	آموزش سادی از طریق توجه به داشته‌ها	بازگو کردن داستان «بند انگشتی و راز سادی»، طرح پرسش‌هایی درباره قصه، درخواست بیان نتیجه‌گیری توسط کودکان، ارائه تکلیف منزل.	تعریف قصه «بند انگشتی و راز سادی» برای والدین، یادداشت کردن نعمت‌هایی که در اطراف دیده می‌شوند.
۵	ابراز هیجانی (بیان احساسات درونی)	بازگو کردن داستان «لاکی و لاک تنهایی»، طرح پرسش‌هایی درباره قصه، درخواست بیان نتیجه‌گیری توسط کودکان، ارائه تکلیف منزل.	تعریف قصه «لاکی و لاک تنهایی» برای والدین، بیان احساسات و هیجانات خود با اطرافیان.
۶	تنظیم هیجانی (کاهش دعوا با دیگران)	بازگو کردن داستان «جکی و مگی»، طرح پرسش‌هایی درباره قصه، درخواست بیان نتیجه‌گیری توسط کودکان، ارائه تکلیف منزل.	تعریف قصه «جکی و مگی» برای والدین، یادداشت کارهایی که باعث کاهش دعوا با دیگران شده و ستاره دادن به خود در دفتر یادداشت.
۷	کاهش تکانه‌ای عمل کردن (توجه به پیامدها)	بازگو کردن داستان «بچه خوک بازیگوش»، طرح پرسش‌هایی درباره قصه، درخواست بیان نتیجه‌گیری توسط کودکان، ارائه تکلیف منزل.	تعریف قصه «بچه خوک بازیگوش» برای والدین، یادداشت کردن کارهایی که به پیامدها توجه شده و نتیجه مثبت داشته‌اند.
۸	ارتباط با همسالان (ایجاد علاقه به همکاری و کمک به دیگران)	بازگو کردن داستان «پشم دم پنبه‌ای و گرمای دوستی»، طرح پرسش‌هایی درباره قصه، درخواست بیان نتیجه‌گیری توسط کودکان، ارائه تکلیف منزل.	تعریف قصه «پشم دم پنبه‌ای و گرمای دوستی» برای والدین، انجام کارهای نوع دوستانه برای دوستان و همکلاسی‌ها.
۹	ایجاد عزت‌نفس و احساس ارزشمندی	بازگو کردن داستان «آرزوی کاکتوس»، طرح پرسش‌هایی درباره قصه، درخواست بیان نتیجه‌گیری توسط کودکان، ارائه تکلیف منزل.	تعریف قصه «آرزوی کاکتوس» برای والدین، یادداشت ویژگی‌هایی که باعث احساس ارزشمندی در کودک می‌شود.
۱۰	خودانگیزگی (کاهش تنبلی در شروع کارها)	بازگو کردن داستان «پروانه‌ای که تونست بر تنبلیش غلبه کنه»، طرح پرسش‌هایی درباره قصه، درخواست بیان نتیجه‌گیری توسط کودکان، ارائه تکلیف منزل.	تعریف قصه «پروانه‌ای که تونست بر تنبلیش غلبه کنه» برای والدین، یادداشت فعالیت‌هایی که کودک بر تنبلی خود غلبه کرده و آن را با نشاط انجام داده است.

۲-۴. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

در سطح کیفی جهت تدوین و اعتباریابی بسته قصه‌های آموزشی هیجان‌محور از روش تحلیل مضمون به روش استقرایی و جهت بررسی اعتبار محتوایی آن از ضریب نسبی اعتبار محتوایی^۱ (CVR) و شاخص روایی محتوایی^۲ (CVI) استفاده شد. در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده‌ها ادر بخش کمی از دو سطح آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در سطح آمار توصیفی، میانگین و انحراف معیار و در سطح آمار استنباطی از آزمون شاپیرو ویلک^۳ برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها (حد بهینه بیشتر از ۰/۰۵)، آزمون لوین^۴ برای بررسی برابری واریانس‌ها (بهینه) برای بررسی پیش فرض کرویت داده‌های پژوهش از آنالیز مویلی^۵ (حد بهینه بیشتر از ۰/۰۵) و برای آزمون فرضیه‌ها از تحلیل واریانس آمیخته^۶ و آزمون تعقیبی بون‌فرونی^۷ استفاده شد. نتایج آماری با بهره‌گیری از نرم افزار آماری SPSS-25 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

۳. یافته‌ها

۱-۳. یافته بخش کیفی

ضریب نسبی اعتبار محتوایی (CVR) و شاخص روایی محتوایی (CVI) به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۸۸ به دست آمد که این یافته نشانگر روایی محتوایی بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور بود. علاوه بر این، به منظور بررسی اعتبار اجرایی، بسته آموزشی به صورت مقدماتی روی ۴ کودک پیش دبستانی اجرا شد و طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون به کار رفت. نتایج این مرحله نشان داد که اجرای بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور تأثیر معناداری بر میانگین نمرات هوش هیجانی ($t=7/32$; $P<0/001$) کودکان پیش دبستانی داشته است که این روند نشانگر روایی اجرایی بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور بود.

1. content validity ratio
2. content validity index
3. Shapiro-Wilk test
4. Levine test
5. Mauchly's Test
6. Mixed variance analysis
7. Bonferroni follow-up test

۲-۳. توصیف جمعیت شناختی

یافته‌های حاصل از داده‌های دموگرافیک نشان داد که میانگین سن کودکان در گروه آزمایش $1/44 \pm 6/25$ و در گروه گواه $1/32 \pm 6/75$ سال بوده است. نتایج تحلیل واریانس بیانگر آن بود که بین میانگین سنی گروه‌های آزمایش و گواه تفاوت معناداری وجود نداشته و نیاز به تفکیک اثر آن در پژوهش حاضر احساس نمی‌شود. همچنین در گروه آزمایش تعداد ۱۱ نفر (معادل $57/89$ درصد) پسر و ۸ نفر (معادل $42/11$ درصد) دختر بوده‌اند. در گروه گواه نیز تعداد ۱۰ نفر (معادل $55/56$ درصد) پسر و ۸ نفر (معادل $44/44$ درصد) دختر بوده‌اند. نتایج تحلیل‌های دو بیانگر آن بود که بین فراوانی جنسیت گروه‌های آزمایش و گواه تفاوت معناداری وجود نداشته و نیاز به تفکیک اثر آن در پژوهش حاضر احساس نمی‌شود.

۳-۳. شاخص‌های توصیفی

میانگین و انحراف استاندارد هوش هیجانی در مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری به تفکیک دو گروه آزمایش و گواه، در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار هوش هیجانی و زیرمقیاس‌های آن در گروه‌های آزمایش و گروه گواه در مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و

پیگیری						گروه‌ها	متغیرها
مرحله پس‌آزمون		مرحله پیش‌آزمون		مرحله پیگیری			
میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
۸۲	۸/۸۴	۹۹/۱۰	۱۰/۶۱	۹۵/۵۲	۱۰/۲۸	گروه آزمایش گروه گواه	نمره کل هوش هیجانی
۸۰/۸۸	۸/۳۳	۷۷/۶۶	۸/۱۱	۷۹/۰۵	۸/۷۵		
۱۷/۱۰	۳/۵۲	۲۰/۹۴	۵/۲۸	۱۹/۸۴	۴/۷۴	گروه آزمایش گروه گواه	خودآگاهی
۱۷/۱۶	۳/۶۵	۱۶/۵۵	۳/۱۶	۱۶/۷۲	۳/۳۲		
۲۶/۶۳	۴/۶۰	۳۲/۰۵	۴/۲۷	۳۱/۲۱	۴/۷۳	گروه آزمایش گروه گواه	زیرمقیاس‌های هوش هیجانی
۲۵/۷۲	۳/۷۷	۲۴/۶۱	۳/۸۹	۲۵/۱۱	۳/۵۱		
۱۴/۴۷	۲/۱۶	۱۷/۶۳	۳/۰۴	۱۶/۸۴	۲/۷۳	گروه آزمایش گروه گواه	آگاهی
۱۴/۹۴	۲/۵۱	۱۴/۲۷	۲/۷۴	۱۴/۵۵	۲/۵۴		اجتماعی
۲۳/۷۸	۴/۲۹	۲۸/۴۷	۵/۳۸	۲۷/۶۳	۴/۶۳	گروه آزمایش گروه گواه	مدیریت
۲۳/۷۸	۴/۲۹	۲۸/۴۷	۵/۳۸	۲۷/۶۳	۴/۶۳		رابطه

نتایج ارائه شده در جدول ۲ حاکی از آن است که بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور توانسته منجر به تغییر در میانگین نمرات هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی در مراحل پس‌آزمون و پیگیری شود، اما معناداری این تغییرات می‌بایست توسط آزمون‌های استنباطی مورد بررسی قرار گیرد. جهت تاثیر نیز به این صورت بوده است که بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور توانسته بودند منجر به افزایش هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی در مراحل پس‌آزمون و پیگیری شوند.

۳-۴. بررسی پیش‌فرض‌های آزمون پارامتریک

جدول ۳. نتایج آزمون موچلی مبنی بر بررسی پیش‌فرض کرویت

متغیر	کرویت موچلی	کای دو	درجه آزادی	معناداری	
				تصحیح گرین هاووس - گیسر	اپسیلون
هوش هیجانی	۰/۹۴	۱/۲۵	۲	۰/۲۵	۰/۵۴
خودآگاهی	۰/۹۱	۱/۷۸	۲	۰/۱۶	۰/۵۵
خودمدیریتی	۰/۹۳	۱/۷۱	۲	۰/۲۲	۰/۵۳
آگاهی اجتماعی	۰/۹۲	۲/۱۱	۲	۰/۱۹	۰/۵۶
مدیریت رابطه	۰/۹۰	۱/۶۴	۲	۰/۱۴	۰/۵۹

قبل از ارائه نتایج تحلیل واریانس آمیخته، پیش‌فرض‌های آزمون‌های پارامتریک مورد سنجش قرار گرفت. چنانکه نتایج آزمون موچلی بیانگر آن بود که پیش‌فرض کرویت داده‌ها در متغیر هوش هیجانی رعایت شده است. علاوه بر این نتایج آزمون شاپیرو ویلک بیانگر آن بود که پیش‌فرض نرمال بودن توزیع نمونه‌ای داده‌ها در متغیر هوش هیجانی ($F=0/10$; $P=0/20$) برقرار است.

همچنین پیش فرض همگنی واریانس نیز توسط آزمون لوین مورد سنجش قرار گرفت که نتایج آن معنادار نبود که این یافته نشان می‌داد پیش فرض همگنی واریانس‌ها در متغیر هوش هیجانی ($F=0/65$; $P=0/27$) رعایت شده است.

۳-۵. آزمون فرضیه‌ها

جدول ۴: نتایج تحلیل واریانس آمیخته جهت بررسی تاثیرات درون و بین گروهی تاثیر بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور بر هوش هیجانی و زیرمقیاس‌های آن در کودکان پیش دبستانی

متغیرها	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار f	مقدار p	اندازه اثر	توان آزمون
زمان	۱۰۲۹/۸۸	۲	۵۱۴/۹۴	۳۱/۱۹	۰/۰۰۱	۰/۴۷	۱
هوش هیجانی	۶۴۹۱/۲۴	۱	۶۴۹۱/۲۴	۲۴/۹۳	۰/۰۰۱	۰/۴۲	۱
عضویت گروهی	۲۰۷۶/۰۴	۲	۱۰۳۸/۰۲	۶۲/۸۷	۰/۰۰۱	۰/۶۴	۱
تعامل زمان و گروه	۱۱۵۵/۶۸	۷۰	۱۶/۵۱				
خطا							
زمان	۵۱/۰۷	۲	۲۵/۵۳	۲۲/۲۳	۰/۰۰۱	۰/۳۹	۱
عضویت گروهی	۱۷۱/۰۲	۱	۱۷۱/۰۲	۲۶/۶۶	۰/۰۰۱	۰/۴۳	۱
تعامل زمان و گروه	۹۷/۲۷	۲	۴۸/۶۳	۴۲/۳۴	۰/۰۰۱	۰/۵۵	۱
خطا	۸۰/۴۰	۷۰	۱/۱۵				
زمان	۱۰۶/۱۰	۲	۵۳/۰۵	۲۲/۸۱	۰/۰۰۱	۰/۳۹	۱
عضویت گروهی	۶۴۳/۳۶	۱	۶۴۳/۳۶	۱۸/۰۲	۰/۰۰۱	۰/۳۴	۰/۹۹
تعامل زمان و گروه	۲۲۰/۰۱	۲	۱۱۰	۴۷/۳۰	۰/۰۰۱	۰/۵۷	۱
خطا	۱۶۲/۷۸	۷۰	۲/۳۲				
زمان	۳۲	۲	۱۶	۱۹/۰۹	۰/۰۰۱	۰/۳۵	۱
عضویت گروهی	۸۲/۳۴	۱	۸۲/۳۴	۲۰/۲۲	۰/۰۰۱	۰/۳۸	۰/۹۹
تعامل زمان و گروه	۷۲	۲	۳۶	۴۲/۹۵	۰/۰۰۱	۰/۵۵	۱
خطا	۵۸/۶۶	۷۰	۰/۸۳				
زمان	۸۲/۹۱	۲	۴۱/۴۶	۱۶/۹۲	۰/۰۰۱	۰/۳۳	۱
عضویت گروهی	۴۴۰	۱	۴۴۰	۱۸/۸۶	۰/۰۰۱	۰/۳۶	۰/۹۸
تعامل زمان و گروه	۱۵۴/۰۵	۲	۷۷/۰۲	۳۱/۴۴	۰/۰۰۱	۰/۴۷	۱
خطا	۱۷۱/۴۶	۷۰	۲/۴۵				

نتایج آزمون واریانس آمیخته در جدول ۴ نشان می‌دهد بر اساس ضرایب F محاسبه شده، عامل زمان یا مرحله ارزیابی (پیش‌آزمون - پس‌آزمون و پیگیری) تاثیر معناداری بر نمرات هوش هیجانی، خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی هیجانی و مدیریت رابطه کودکان پیش دبستانی داشته است. اندازه اثر نشان می‌دهد عامل زمان به ترتیب ۰/۴۷، ۰/۳۹، ۰/۳۵ و ۰/۳۳ درصد از تفاوت در واریانس نمرات هوش هیجانی، خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی هیجانی و مدیریت رابطه کودکان پیش دبستانی را تبیین می‌کند. علاوه بر این، بر اساس ضریب F محاسبه شده، تاثیر عامل عضویت گروهی (بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور) هم بر نمرات هوش هیجانی، خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی هیجانی و مدیریت رابطه کودکان پیش دبستانی معنادار بوده و به ترتیب ۰/۴۲، ۰/۴۳، ۰/۳۴ و ۰/۳۸ درصد از تفاوت در نمرات این متغیر را تبیین می‌کند. همچنین نتایج بیان‌گر آن است که اثر متقابل نوع درمان (بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور) و عامل زمان هم بر نمرات هوش هیجانی، خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی هیجانی و مدیریت رابطه کودکان پیش دبستانی معنادار بوده و به ترتیب ۰/۶۴، ۰/۵۵، ۰/۵۷ و ۰/۵۵ درصد از تفاوت در نمرات هوش هیجانی، خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی هیجانی و مدیریت رابطه کودکان پیش دبستانی را تبیین می‌کند. توان آماری ۱۰۰ درصدی هم، حاکی از دقت آماری بالا و کفایت حجم نمونه جهت ارزیابی تاثیر تعامل گروه و زمان بر هوش هیجانی، خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی هیجانی و مدیریت رابطه کودکان پیش دبستانی می‌باشد. در ادامه تحلیل استنباطی، جدول ۵ نشان دهنده تفاوت زوجی نمرات متغیرهای وابسته بر اساس مرحله ارزیابی (پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری) با بهره‌گیری از آزمون تعقیبی بونفرونی است.

جدول ۵: مقایسه زوجی میانگین نمرات هوش هیجانی و زیرمقیاس‌های آن در آزمودنی‌ها بر حسب مرحله ارزیابی با استفاده از آزمون تعقیبی بونفرونی

متغیرها	مرحله مبنا (میانگین)	مرحله مورد مقایسه (میانگین)	تفاوت میانگین‌ها	خطای انحراف معیار	معناداری
هوش هیجانی	پیش آزمون	پس آزمون	-۶/۹۴	۱/۲۶	۰/۰۰۱
	پیش آزمون	پیگیری	-۵/۸۴	۰/۹۳	۰/۰۰۱
		پس آزمون	۶/۹۴	۱/۲۶	۰/۰۰۱
	پیگیری	۱/۰۹	۰/۴۴	۰/۰۸	
خودآگاهی	پیش آزمون	پس آزمون	-۱/۶۱	۰/۳۳	۰/۰۰۱
	پیش آزمون	پیگیری	-۱/۱۴	۰/۳۳	۰/۰۰۱
		پس آزمون	۱/۶۱	۰/۳۳	۰/۰۰۱
	پیگیری	۰/۴۷	۰/۱۵	۰/۰۷	
خودمدیریتی	پیش آزمون	پس آزمون	-۲/۱۵	۰/۴۵	۰/۰۰۱
	پیش آزمون	پیگیری	-۱/۹۸	۰/۳۶	۰/۰۰۱
		پس آزمون	۲/۱۵	۰/۴۵	۰/۰۰۱
	پیگیری	۰/۱۷	۰/۱۶	۰/۸۴	
آگاهی هیجانی	پیش آزمون	پس آزمون	-۱/۲۴	۰/۲۸	۰/۰۰۱
	پیش آزمون	پیگیری	-۰/۹۹	۰/۲۰	۰/۰۰۱
		پس آزمون	۱/۲۴	۰/۲۸	۰/۰۰۱
	پیگیری	۰/۲۲	۰/۱۲	۰/۱۲	
مدیریت رابطه	پیش آزمون	پس آزمون	-۱/۹۲	۰/۴۸	۰/۰۰۱
	پیش آزمون	پیگیری	-۱/۷۲	۰/۳۸	۰/۰۰۱
		پس آزمون	۱/۹۲	۰/۴۸	۰/۰۰۱
	پیگیری	۰/۲۰	۰/۱۵	۰/۵۷	

نتایج حاصل از آزمون تعقیبی بونفرونی در جدول ۵ حاکی از آن است که نمرات متغیرهای وابسته پژوهش (هوش هیجانی، خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی هیجانی و مدیریت رابطه) در مرحله پس آزمون و پیگیری در مقایسه با ابتدای پژوهش (مرحله پیش آزمون) تفاوت دارد. بدان معنا که مداخله به کار گرفته شده در این پژوهش (بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور) میانگین نمرات متغیرهای وابسته پژوهش (هوش هیجانی، خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی هیجانی و مدیریت رابطه) در کودکان پیش دبستانی را در دو مرحله پس از مداخله (پس آزمون و پیگیری) نسبت به مرحله پیش آزمون دچار تغییر معنادار کرده است. اما این تغییرات در مقایسه مراحل پس آزمون با پیگیری وجود ندارد. چرا که اثر مداخله توانسته ماندگار باشد.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تدوین بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور و بررسی اثربخشی آن بر هوش هیجانی کودکان کودکان پیش دبستانی انجام گرفت. نتایج نشان داد که بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور از نظر متخصصان دارای روایی محتوایی کافی می‌باشد. همچنین اجرای پایلوت نیز نشانگر آن بود که بسته تدوین شده دارای روایی اجرایی است. علاوه بر این نتایج بیانگر آن بود که بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور بر هوش هیجانی کودکان پیش دبستانی تاثیر داشته و توانسته منجر به بهبود هوش هیجانی این کودکان شود. بسته حاضر برای کودکان پیش دبستانی نخستین بار در پژوهش کنونی تدوین شده است؛ بنا به پژوهش‌ها و مطالعات پژوهشگر تا جایی که بررسی شده است، پژوهشی کاملاً موافق با تحقیق حاضر یافت نگردید. اما یافته حاضر مبنی اثربخشی بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور بر هوش هیجانی کودکان پیش دبستانی با نتایج پیشین همسویی داشت. چنانکه **کریمی ثانی و همکاران (۱۳۹۹)** اثربخشی قصه درمانی مبتنی بر روش چندحسی بر پردازش هیجانی کودکان دارای نارساخواری را مورد تاکید قرار داده‌اند. همچنین **پناهی فر و ماهری نوریانی (۱۴۰۰)** نشان دادند که قصه درمانی بر ناسازگاری رفتاری و سلامت روان شناختی کودکان بیش فعال اثربخش است. از طرفی **طهماسبی و احمدی (۱۴۰۰)** نیز گزارش کرده‌اند که قصه درمانی بر هوش کلامی و خلاقیت کودکان اثرگذار است. در پژوهشی دیگر **جباری**

دانشور و همکاران (۱۴۰۱) دریافتند که قصه درمانی بر پرخاشگری جسمانی، رابطه‌ای و کلامی دانش‌آموزان موثر است. علاوه بر این یوسفی شهیر و همکاران (۱۴۰۲) نیز دریافتند که قصه درمانی بر پرخاشگری، اضطراب و ترس اجتماعی کودکان دارای اختلال نافرمانی مقابله‌ای اثربخش است. در پژوهش‌های خارجی نیز لی کن جایه و همکاران (۲۰۲۵)، شائر و همکاران (۲۰۲۵)، یورگسن و همکاران (۲۰۲۴) و کاریبوند و همکاران (۲۰۲۳) نشان داده‌اند که قصه‌گویی و قصه‌درمانی قادر است مولفه‌های هیجانی، شناختی، روانی و عاطفی کودکان را ارتقا دهد. همچنین پاداساین-کاپری و همکاران (۲۰۲۵)، ژائو و همکاران (۲۰۲۵) و وانگ و همکاران (۲۰۲۳) گزارش کردند که تنظیم هیجان قادر است از میزان مشکلات روانی و هیجانی کودکان بکاهد.

در تبیین این یافته می‌توان مطرح کرد که قصه‌های آموزشی هیجان‌محور روشی خلاقانه و جذاب برای کمک به کودکان برای توسعه مهارت‌های عاطفی-انتقادی ارائه می‌دهد. این تکنیک بر روی روایت‌هایی متمرکز است که به طور فعال بیان، درک و تنظیم احساسات را در بر می‌گیرد. از طریق داستان‌ها، کودکان می‌آموزند که شخصیت‌ها چگونه احساس می‌کنند و به موقعیت‌های مختلف واکنش نشان می‌دهند و فضای امنی برای کشف احساسات خود فراهم می‌کنند (یورگسن و همکاران، ۲۰۲۴). قصه‌های آموزشی هیجان‌محور مفاهیم عاطفی انتزاعی را عینی‌تر می‌کند و به کودکان اجازه می‌دهد تا احساسات خود را بهتر درک و بیان کنند. این رویکرد سازگاری عاطفی را تقویت می‌کند زیرا کودکان با سناریوهای هیجانی مختلف روبرو می‌شوند و یاد می‌گیرند که چگونه پاسخ‌های انعطاف‌پذیر می‌توانند بر تجربیات آنها تأثیر مثبت بگذارند. عنصر کلیدی این رویکرد قصه‌های آموزشی تأثیر آن بر آمادگی عاطفی و بیان عاطفی است. با گوش دادن و شرکت در داستان‌های دارای بار عاطفی، کودکان برای رویارویی با موقعیت‌های واقعی زندگی که شامل احساسات مشابه است، آمادگی بیشتری پیدا می‌کنند. آنها بیان احساسات در قالب کلمات را تمرین می‌کنند، که یک مهارت اساسی برای بیان احساسات است. وقتی کودکان احساسات خود را به صورت کلامی بیان می‌کنند، توانایی آنها را برای برقراری ارتباط با احساساتشان تقویت می‌کند و باعث کاهش ناامیدی و ایجاد اعتماد به نفس می‌شود. این آمادگی برای ابراز احساسات آشکارا، که در بافت داستان مدل شده است، به بهبود ارتباطات عاطفی در تعاملات روزانه آنها تبدیل می‌شود. برای مثال، داستان "بند انگشتی و راز شادی" با پرداختن به آمادگی عاطفی، به کودکان نشان می‌دهد که چطور می‌توانند هیجان‌ها و احساسات مثبت و منفی خود را بشناسند و آنها را بپذیرند. در این قصه، بند انگشتی با ماجراهایی روبرو می‌شود که او را ترغیب می‌کند هیجان‌ها و احساسات خود را کشف کند و بداند که هیجان‌ها و احساسات ارزشمند و طبیعی هستند. این آمادگی عاطفی و هیجانی به کودکان کمک می‌کند تا نه تنها هیجان‌ها را بپذیرند بلکه درک کنند که هیجان‌ها و احساسات آنها بخش مهمی از تجربه‌های روزمره‌شان است و می‌تواند درک عمیق‌تری از خود به آنها بدهد. این روند باعث می‌شود تا کودکان خودآگاهی هیجانی بیشتری کسب کرده و از این طریق هوش هیجانی آنان نیز بهبود می‌یابد.

در تبیینی دیگر باید گفت در داستان "نقاشی جادویی" که بر تقویت انطباق‌پذیری کودک تأکید دارد، شخصیت اصلی با چالش‌هایی روبرو می‌شود که نیاز به انعطاف‌پذیری و پذیرش تغییرات را برای او پررنگ می‌کنند. این قصه به کودکان یاد می‌دهد که چطور می‌توانند با موقعیت‌های جدید سازگار شوند و در مواجهه با چالش‌ها احساسات خود را مدیریت کنند. انطباق‌پذیری به کودک کمک می‌کند تا در برخورد با تغییرات ناگهانی یا موقعیت‌های تازه احساس استرس یا اضطراب کمتری داشته باشد و با رویکردی مثبت به این تجربه‌ها نگاه کند. علاوه بر این، قصه‌های آموزشی هیجان‌مدار به درک و تنظیم عاطفی کمک می‌کند. همانطور که کودکان به داستان‌هایی گوش می‌دهند که تجربیات عاطفی مختلف را توصیف می‌کنند، آگاهی بیشتری از احساسات و هیجان‌ها مختلف، هم در خود و هم در دیگران ایجاد می‌کنند. شناخت و درک این احساسات و هیجان‌ها توانایی آنها را برای همدلی و پاسخ حساس به دیگران افزایش می‌دهد و زمینه را برای روابط مؤثر با همسالان فراهم کرده و باعث افزایش آگاهی هیجانی و مدیریت رابطه و در نتیجه بهبود هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی می‌شود. همچنین، قرار گرفتن مکرر در معرض داستان‌هایی که شامل نمونه‌هایی از تنظیم هیجانی است، راهبردهایی را برای مدیریت احساسات و هیجان‌ها در اختیار آنها قرار می‌دهد. این یادگیری مبتنی بر روایت به کودکان کمک می‌کند تا تکنیک‌های آرام‌ماندن، کنترل تکانه‌ها و تفکر را قبل از واکنش در موقعیت‌های استرس‌زا درونی کنند (ژائو و همکاران، ۲۰۲۵). در این زمینه، قصه‌ی "لاکی و لاک تنهایی" بر مهارت ابراز هیجانی تمرکز دارد و کودکان را تشویق می‌کند که احساسات و هیجان‌ها خود را به شیوه‌ای صحیح و بدون ترس بیان کنند. در این داستان، لاک

احساس تنهایی می‌کند و با بیان این احساس، دیگران نیز متوجه وضعیت او می‌شوند و به او کمک می‌کنند. این قصه به کودکان یاد می‌دهد که ابراز هیجان‌ها می‌تواند به آن‌ها کمک کند که دیگران نیز احساساتشان را درک کرده و به آن‌ها واکنش مثبت نشان دهند، که در نهایت موجب تقویت پیوندهای اجتماعی آن‌ها شد و زمینه را برای بهبود هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی فراهم می‌کند. همچنین، در داستان "جوجه تیغی با خارهای قرمز"، کودکان با مفهوم ادراک هیجانی آشنا می‌شوند. جوجه تیغی از اینکه گاهی دیگران او را نمی‌فهمند، عصبانی می‌شود و این داستان به او کمک می‌کند که عصبانیت خود را درک کرده و بفهمد که چرا و چگونه به وجود آمده است. با این شیوه، کودکان می‌آموزند که هر هیجانی علت خاصی دارد و درک آن می‌تواند به کنترل بهتر این احساسات کمک کند. قصه‌هایی با این محوریت به کودکان کمک می‌کنند تا هیجان‌ات خود و دیگران را بهتر بشناسند و در مواجهه با هیجان‌ات، واکنش مناسبی داشته باشند. تنظیم هیجانی یکی دیگر از مولفه‌های کلیدی هوش هیجانی است که در قصه‌ی "جکی و مگی" به آن پرداخته شد. در این داستان، جکی و مگی با موقعیتی مواجه می‌شوند که باعث اضطراب و نگرانی‌شان می‌شود و آن‌ها یاد می‌گیرند که چگونه هیجان‌ات خود را مدیریت کنند. این تنظیم هیجانی به کودکان می‌آموزد که هنگام تجربه هیجان‌ات شدید مانند ترس یا خشم، چطور با استفاده از استراتژی‌های مختلفی مانند تنفس عمیق، تخلیه‌ی خشم یا صحبت با دیگران، احساسات خود را کنترل کرده و در نتیجه هوش هیجانی آنان نیز بهبود یابد.

مطالعه حاضر نیز مانند سایر مطالعات دارای محدودیت‌هایی است. محدود بودن جامعه پژوهش به کودکان پیش‌دبستانی منطقه ۲۲ شهر تهران اولین محدودیت این پژوهش بود. همچنین در این پژوهش شرایط روانی، اجتماعی، خانوادگی، اقتصادی و تحصیلی کودکان حاضر در پژوهش و مادران آنان نیز مورد سنجش و کنترل قرار نگرفت. علاوه بر این با توجه به ویژگی‌های جامعه آماری، در این پژوهش از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده نشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود به منظور افزایش تعمیم‌پذیری نتایج، در سطح طرح پیشنهادی پژوهشی، این پژوهش در دیگر شهرها، پایش شرایط روانی، اجتماعی، خانوادگی، اقتصادی و تحصیلی کودکان پیش‌دبستانی و مادران آنان و بکارگیری شیوه نمونه‌گیری تصادفی انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌شود این پژوهش بر روی دیگر کودکان همانند کودکان دارای اختلالات عصب‌روان‌شناختی، کودکان با اختلال رفتاری-هیجانی درونی و برونی‌سازی شده و همچنین کودکان مبتلا به اختلال ضرب‌آهنگ شناختی کند نیز انجام شود تا غنای پژوهشی بیشتری درباره بسته تدوین شده ایجاد گردد. با توجه به اثربخشی بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور بر هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی، در سطح عملی، پیشنهاد می‌شود مسئولان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش (به خصوص معاونت آموزش ابتدایی ادارات) با فعال کردن مشاوران و متخصصان مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی سازمان آموزش و پرورش و همچنین بکارگیری روان‌شناسان خبره حوزه یادگیری و بکارگیری بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور نسبت به بهبود هوش هیجانی کودکان پیش‌دبستانی اقدام نمایند تا بدین طریق بتوان بر بهبود عملکرد فردی و اجتماعی این کودکان نیز تاثیر گذاشت. در پیشنهاد کاربردی دیگر پیشنهاد می‌شود کارگاه‌های آموزشی کوتاه برای مربیان و راهنمای عملی برای والدین طراحی شود تا آن‌ها با مفاهیم و روش‌های بسته آشنا شوند. مربی در حین قصه‌گویی باید هیجان‌ات را با لحن و چهره خود مدل‌سازی کند و والدین با پرسش‌های هدفمند در خانه، فضای گفت‌وگوی هیجانی را تقویت نمایند. در نهایت پیشنهاد می‌شود به‌موازات بررسی کمی با ابزارهای استاندارد، از روش‌های کیفی مانند مشاهده رفتار کودکان در تعاملات گروهی، ثبت دیالوگ‌های هیجانی آنان و تحلیل نقاشی‌ها استفاده شود. این روش‌ها، تغییرات واقعی و کاربردی در هوش هیجانی کودکان را در بافت طبیعی زندگی آنان نشان می‌دهد.

۵. ملاحظات اخلاقی

جهت رعایت اخلاق پژوهشی رضایت مادران کودکان پیش‌دبستانی برای شرکت در پژوهش حاضر کسب شد. همچنین مادران حاضر در گروه آزمایش از کلیه مراحل انجام بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌های هیجان‌محور آگاه شدند. همچنین به مادران حاضر در گروه گواه اطمینان داده شد که آنان نیز پس از اتمام فرایند پژوهشی، در صورت تمایل این مداخلات را به شکل رایگان دریافت خواهند کرد. علاوه بر این به مادران حاضر در هر دو گروه آزمایش و گواه اطمینان داده شد که اطلاعات آنها محرمانه باقی می‌ماند و نیازی به نوشتن مشخصات شخصی نیست. ضمناً کل فرآیند اجرای مداخله نیز به صورت رایگان در اختیار مادران کودکان پیش

دبستانی قرار گرفت. لازم به ذکر است پژوهش حاضر با کد اخلاق IR.IAU.M.REC.1403.058 در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت ثبت گردیده است.

۶. تشکر و قدردانی

مقاله حاضر برگرفته از رساله دوره دکتری تخصصی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت بود. بدین وسیله از تمام کودکان حاضر در پژوهش، خانواده‌های آنان و مسئولین آموزش و پرورش منطقه ۲۲ شهر تهران که همکاری کاملی جهت اجرای پژوهش داشتند، قدردانی به عمل می‌آید.

۷. حمایت مالی

هیچ سازمان دولتی و خصوصی از این پژوهش حمایت مالی نکرده است.

۸. تعارض منافع

در این پژوهش هیچ تعارض منافی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع

- پناهی‌فر، س.، و ماهری نوربانی، ژ. (۱۴۰۰). اثربخشی قصه درمانی بر ناسازگاری رفتاری و سلامت روانشناختی کودکان بیش فعال. *پرستاری کودکان*، ۱۸(۱)، ۶۴-۵۶. <http://jpen.ir/article-1-483-fa.html>
- جباری دانشور، ا.، حسینی نسب، س.د.، و آزموده، م. (۱۴۰۱). مقایسه اثربخشی بازی درمانی گروهی مبتنی بر رویکرد شناختی-رفتاری و قصه درمانی بر پرخاشگری جسمانی، رابطه‌ای و کلامی دانش‌آموزان کم توان ذهنی آموزش پذیر. *پژوهش در آموزش راهنمایی و مشاوره*، ۱۶(۱۶)، ۹۲-۱۱۲. https://educationscience.cfu.ac.ir/article_2417.html?lang=fa
- حجت انصاری، ز.، بهرامی، م.، و شوشتری رضوانی، م. (۱۴۰۰). اثربخشی بازی الیفو بر هوش هیجانی کودکان پیش دبستانی. *فصلنامه رویکردی نو بر آموزش کودکان*، ۳(۲)، ۶۰-۵۵. <https://doi.org/10.22034/naes.2021.266664.1091>
- طهماسبی، م.، و احمدی، س.ا. (۱۴۰۰). تاثیر قصه درمانی مریبان آموزش بر هوش کلامی، خلاقیت و ادبیات لغاتی کودکان (مورد مطالعه: مهدکودک‌های شهر اصفهان). *تحقیقات نظام سلامت*، ۱۷(۴)، ۳۱۰-۳۰۳. <http://hsr.mui.ac.ir/article-1-1283-fa.html>
- کریمی ثانی، پ.، منصوری، س.، و احمدپور، پ. (۱۳۹۹). اثربخشی قصه درمانی مبتنی بر روش چندحسی بر پردازش هیجانی کودکان دارای نارساخوانی. *ناتوانی‌های یادگیری*، ۹(۳)، ۱۷۱-۱۵۳. https://jld.uma.ac.ir/article_925.html
- یوسفی شهپیر، ن.، آزموده، م.، واحدی، ش.، و لیورجانی، ش. (۱۴۰۲). اثربخشی قصه درمانی بر پرخاشگری، اضطراب و ترس اجتماعی کودکان دارای اختلال نافرمانی مقابله ای با پیگیری یک ماهه. *پژوهش‌های نوین روانشناختی*، ۱۸(۷۱)، ۳۰۳-۲۹۵. <https://doi.org/10.22034/jmpr.2023.16928>

References

- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: An analytic Tool for Qualitative research. *Qualitative Research*, 1(3), 385-405. <https://doi.org/10.1177/146879410100100307>
- Bradberry, T., & Greaves, J. P. (2005). The Emotional Intelligence Quick Book Hardcover. Amazon Book Clubs. <https://www.amazon.com/Emotional-Intelligence-Quick-Book-Everything-ebook/dp/B00BORI8AC>
- Chennaz, L., Valente, D., Balteneck, N., Baudouin, J., & Gentaz, E. (2022). Emotion regulation in blind and visually impaired children aged 3 to 12 years assessed by a parental questionnaire. *Acta Psychologica*, 225, 103553. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2022.103553>

- D'Amico, A., Ruggieri, M., & Geraci, A. (2024). Presentation and item analysis of the IE-ACCME-B Test for measuring emotional and meta-emotional intelligence in children. *Personality and Individual Differences*, 226, 112676. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2024.112676>
- Enkhtuya, B., Bayarsaikhan, A., Lkhagvasuren, B., Sainbat, U., Bayanmunkh, B., Avirmed, T., & Tsend, B. (2024). Emotional intelligence in children with epilepsy. *IBRO Neuroscience Reports*, 16, 260-266. <https://doi.org/10.1016/j.ibneur.2024.01.013>
- Gabour, M.C., You, T., Fleming, R., McNicholas, P.D., & Gona, P.N. (2024). The association of physical activity duration and intensity on emotional intelligence in 10–13 year-old Children. *Sports Medicine and Health Science*, 6(4), 331-337. <https://doi.org/10.1016/j.smhs.2024.01.009>
- Gao, Q., Tang, W., Yang, Y., & Fu, E. (2023). Children's emotional intelligence and aggressive behavior: The mediating roles of positive affect and negative affect. *Heliyon*, 9(10), 203-207. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e20366>
- Hauffe, V., Vierrath, V., Tuschen-Caffier, B., & Schmitz, J. (2024). Daily-life reactivity and emotion regulation in children with social anxiety disorder. *Journal of Anxiety Disorders*, 106, 102907. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2024.102907>
- Hojatansari, Z., Bahrami, M., & Shoshtarirezvani, M. (2021). The effectiveness of Alifo game on preschool children's emotional intelligence. *Journal of New Approach in Childrens Education*, 3(2), 56-62. <https://doi.org/10.22034/naes.2021.266664.1091> (In Persian)
- Jabbary daneshvar, A., Hoseininasab, S.D., & Azmoudeh, M. (2022). Comparing the effectiveness of group play therapy based on cognitive-behavioral approach and story therapy on physical, relational and verbal aggression of Educable mentally retarded students. *Research in Guidance and Counselinh Education*, 16(16), 92-112. https://educationscience.cfu.ac.ir/article_2417.html?lang=en (In Persian)
- Jørgensen, C.B., Behrmann, J.T., Blaabjerg, J., Pettersen, K.A., & de López, K.M.J. (2024). Narrative therapy with children: A qualitative interview study with Danish therapists about the application of narrative practices. *Counseling and Psychotherapy Research*, 24(1), 295-307. <https://doi.org/10.1002/capr.12656>
- Jung, S., Poole, K.L., & Schmidt, L.A. (2023). Children's shyness, emotional intelligence, and internalizing behaviors. *Personality and Individual Differences*, 211, 112242. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2023.112242>
- Karibwende, F., Niyonsenga, J., Biracyaza, E., Nyirinkwaya, S., Hitayezu, I., Sebatukura, J.S., Ntete, J.M., & Mutabaruka, J. (2023). Efficacy of narrative therapy for orphan and abandoned children with anxiety and attention deficit and hyperactivity disorders in Rwanda: A randomized controlled trial. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 78, 101802. <https://doi.org/10.1016/j.jbtep.2022.101802>
- Karimi Sani, P., Mansouri, S., & Ahmadpour, P. (2020). The effectiveness of storytelling based on multi-sensory method on emotional processing in children with dyslexia. *Journal of Learning Disabilities*, 9(3), 133-149. https://jld.uma.ac.ir/article_925.html?lang=en (In Persian)
- Lie Ken Jie, C., Jessen Yramategui, J., & Huang, R. (2025). Children and divorce: A rapid review targeting cognitive dissonance, in the context of narrative therapy. *Clinical child psychology and psychiatry*, 30(2), 465–478. <https://doi.org/10.1177/13591045251314908>
- Panahi, S., & Maheri, Z. (2021). The effectiveness of narrative therapy on behavioral mal adaptation and psychological health of children with ADHD in Kerman. *Iranian Pediatric Nursing*, 8(1), 56-64. <http://jpen.ir/article-1-483-en.html> (In Persian)
- Pudasainee-Kapri, S., Zhang, Y., & Razza, R.A. (2025). Early bedtime routines and behavioral outcomes among children from low-income families: Mediating role of emotion regulation. *Infant Behavior and Development*, 78, 102027. <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2025.102027>
- Schauer, M., Neuner, F., & Elbert, T. (2025). Narrative Exposure Therapy for Children and Adolescents (KIDNET). In: Landolt, M.A., Cloitre, M., Schnyder, U. (eds) *Evidence-Based Treatments for Trauma-Related Disorders in Children and Adolescents* (pp 291-317). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-77215-3_11
- Silkenbeumer, J., Lüken, L.M., Holodynski, M., & Kärtner, J. (2024). Emotion socialization in early childhood education and care – How preschool teachers support children's emotion regulation.

- Social and Emotional Learning: Research, Practice, and Policy*, 4, 100057. <https://doi.org/10.1016/j.sel.2024.100057>
- Stoica, A.M., & Roco, M. (2013). The Role of the Emotional Intelligence in Kindergarden Children's Development. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 78, 150-154. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.04.269>
- Tahmasebi, M., & Ahmadi, S.A. (2022). The Effect of Teachers' Narrative Therapy on Verbal Intelligence, Creativity, and Lexical Literature of Isfahan Kindergarten Children, Iran. *Journal of Health System Research*, 17(4), 303-310. <http://hsr.mui.ac.ir/article-1-1283-en.html> (In Persian)
- Vang, M., Sherrard, A., & Tan, C.C. (2023). Parents' emotion dysregulation and children's emotional overeating: The role of emotion regulation feeding. *Eating Behaviors*, 50, 1017-1022. <https://doi.org/10.1016/j.eatbeh.2023.101795>
- Wang, G., Ategbale, M., Luo, X., Wang, K., & Xu, C. (2025). Gender differences in the associations between developmental disabilities and anxiety and depression symptoms among U.S. children: Insights from the 2021 National Health Interview Survey. *Journal of Affective Disorders*, 380, 154-161. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2025.03.092>
- Wong, M., & Power, T.G. (2024). The efficacy of the Peace Ambassador Project: Promoting children's emotional intelligence to address aggression in the early childhood classroom. *Children and Youth Services Review*, 166, 107937. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107937>
- Xu, Y., Chen, S., Ye, Y., Wen, W., Zhen, R., & Zhou, X. (2025). Childhood neglect, depression, and academic burnout in left-behind children in China: Understanding the roles of feelings of insecurity and self-esteem. *Child Protection and Practice*, 5, 100168. <https://doi.org/10.1016/j.chipro.2025.100168>
- Yosefi, N., Azmodeh, M., Vahedi, S.H., & Livarjani, S.H. (2023). The Effectiveness of Storytelling on Aggression, Anxiety and Social Fear in Children with Obsessive-Compulsive Disorder. *Journal of Modern Psychological Researches*, 18(71), 295-303. <https://doi.org/10.22034/jmpr.2023.16928> (In Persian)
- Zhao, G., Xiao, L., Chen, Y., Zhang, M., Peng, K., & Wu, H. (2025). Association between physical activity and mental health problems among children and adolescents: A moderated mediation model of emotion regulation and gender. *Journal of Affective Disorders*, 369, 489-498. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2024.10.041>

Development of Educational Package Based on Emotion-Oriented Stories and Examining Its Effectiveness in Improving the Emotional Intelligence of Preschool Children

Extended Abstract

Aim

Among all developmental levels, the childhood stage is particularly sensitive and important. During this period, children's intellectual and mental foundations are laid for learning various concepts and developing various physical, social, psychological, moral, cognitive and various talents (Xu et al. 2025). In other words, the childhood stage is the cornerstone and basis of children's education and upbringing activities for later levels. In the childhood stage, children may encounter various psychological, physical, emotional and emotional injuries for various reasons (Wang et al., 2025). One of the main obstacles to establishing social connections and emotional exchange with others is the lack of sufficient emotional intelligence (Wong & Power, 2024). Emotional intelligence refers to the ability to identify, understand, and regulate one's own and others' emotions. Children with higher emotional intelligence are more likely to cope more effectively in social situations, manage everyday stress, and develop more positive interpersonal relationships (D'Amico & et al. 2024). These skills not only affect their mental health, but also improve their problem-solving abilities and adapt to life's challenges (Enkhtuya et al. 2024). In addition, children with emotional intelligence are better equipped to manage stress, anxiety, and negative emotions, and their likelihood of developing mental health problems decreases as they age (Jung & et al. 2023). Emotional

intelligence is a fundamental component in the psychological and social development of children, which has a significant impact on the formation of their personality and future behaviors (Enkhtuya et al. 2024). However, the question that arises is how can these characteristics be cultivated in children and guided on the path of healthy development? Accordingly, the present study was conducted to development of educational package based on emotion-oriented stories and examining its effectiveness in improving the emotional intelligence of preschool children.

Methodology

The research method of the present study was analysis thematic through comparative method in the qualitative part and quasi-experimental with pretest, posttest, control group design and two-month follow-up period in the quantitative part. The statistical population in the quantitative part includes articles, books and theses related to the story therapy, emotion-focused therapies, and emotional intelligence in the quantitative part, it included Preschool children and their in District 22 of Tehran in the first six months of 2024. 40 Preschool children were selected through purposive sampling method and randomly accommodated into experimental and control groups (each group of 20 children). Mothers of children in the experimental group received the educational package based on emotion-oriented stories (Researcher-made) during ten weeks in ten 90-minute sessions. Children's Emotional Intelligence Scale (CEIS) (Bradburym & Grewers, 2005) was used in this research. The data from the study were analyzed through Mixed analysis of variance via SPSS25 statistical software. The reason for using mixed variance analysis was that in this research there were two experimental and control groups, each of which was measured in three stages (pre-test, post-test and follow-up).

Results

Qualitative Findings:

The relative coefficient of content validity ratio (CVR) and content validity index (CVI) were 0.79 and 0.88, respectively, indicating the content validity of the educational package based on emotional stories. In addition, in order to examine the operational validity, the educational package was implemented on 4 preschool children in a preliminary manner and a pretest-posttest design was used. The results of this stage showed that the implementation of the educational package based on emotional stories had a significant effect on the mean emotional intelligence scores ($P < 0.001$; $t = 7.32$) of preschool children, indicating the operational validity of the educational package based on emotional stories.

Quantitative Findings:

The results showed that the educational package based on emotional stories had sufficient content validity according to experts. This type of validity was measured using the content validity ratio (CVR) and the content validity index (CVI). The values of these two coefficients were 0.79 and 0.88, respectively. In addition, for the purpose of operational validity, the package was administered to 4 preschool children, with a preliminary design with pretest-posttest rules. The results indicated that the educational package based on emotion-oriented stories was able to cause a significant change in the average emotional intelligence scores of preschool children. The direction of the effect was also such that the educational package based on emotion-oriented stories was able to increase the average emotional intelligence scores of preschool children. Moreover, this package has had effect on the emotional intelligence ($F = 62.87$, $\eta^2 = 0.64$, $P < 0.001$) of preschool children. These results remained stable in the follow-up phase. These results indicate that the educational package based on emotion-oriented stories can significantly change the average on emotional intelligence in preschool children in the two stages of post-test and follow-up.

Table 1. Analysis of mixed variance analysis for examining within and between group effects on emotional intelligence variable.

variables		Sum of Squares	df	Means Square	F	Sig	Partial Eta Squared	Observed Power
emotional intelligence	Factor1	1029.88	2	514.94	31.19	<0.001	0.47	1
	Groups	6491.24	1	6491.24	24.93	<0.001	0.42	1
	Factor*group	2076.04	2	1038.02	62.87	<0.001	0.64	1
	error	1155.68	70	16.51				

Conclusion

The present finding was consistent with the results of previous Hayes research. As Yramategui, Huang (2025), Schauer & et al. (2025), Jørgensen et al. (2024) and Karibwende et al. (2023) have shown that storytelling and

storytelling therapy can improve children's emotional, cognitive, psychological and affective components. Also, Pudasainee-Kapri et al. (2025), Zhao et al. (2025) and Vang & et al. (2023) reported that emotion regulation can reduce the level of psychological and emotional problems in children. In explaining this finding, it can be argued that emotion-focused educational stories offer a creative and engaging way to help children develop critical-emotional skills. This technique focuses on narratives that actively involve expressing, understanding, and regulating emotions. Through stories, children learn how characters feel and react to different situations, providing a safe space to explore their emotions (Jørgensen et al. 2024). Emotionally-focused educational stories make abstract emotional concepts more concrete and allow children to better understand and express their feelings. This approach fosters emotional adjustment as children encounter different emotional scenarios and learn how flexible responses can positively impact their experiences. A key element of the educational storytelling approach is its effectiveness on emotional readiness and emotional expression. This emotional readiness helps children not only accept emotions but also understand that their emotions and feelings are an important part of their everyday experiences and can give them a deeper understanding of themselves. This process allows children to gain greater emotional self-awareness and thereby improve their emotional intelligence.

The present study, like other studies, has limitations. The limitation of the research population to preschool children in District 22 of Tehran was the first limitation of this study. Also, in this study, the psychological, social, family, economic, and educational conditions of the children in the study and their mothers were not measured and controlled. Therefore, it is suggested that in order to increase the generalizability of the results, at the research proposal level, this study be conducted in other cities, monitoring the psychological, social, family, economic, and educational conditions of preschool children and their mothers, and using a random sampling method. It is also suggested that this study be conducted on other children, such as children with neuropsychological disorders and children with internalizing and externalizing behavioral-emotional disorders, in order to create more research richness about the developed package. Considering the effectiveness of the educational package based on emotion-oriented stories on the emotional intelligence of preschool children, at a practical level, it is suggested that education officials and planners (especially the deputy of primary education departments) should take action to improve the emotional intelligence of preschool children by activating consultants and specialists from the counseling and psychological service centers of the Education Organization, as well as employing learning psychologists, and by using the present educational package, so that they can also influence the improvement of the individual and social performance of these children. It is also suggested that short training workshops be designed for educators and practical guides for parents so that they can become familiar with the concepts and methods of the package. While telling stories, the educator should model emotions with his or her tone and face, and parents should strengthen the emotional dialogue atmosphere at home with targeted questions. Finally, it is suggested that, in parallel with quantitative research with standard tools, qualitative methods such as observing children's behavior in group interactions, recording their emotional dialogues, and analyzing drawings be used. These methods demonstrate real and practical changes in children's emotional intelligence in the natural context of their lives.

Ethical considerations

In order to comply with research ethics, consent was obtained from the mothers of preschool children to participate in the present study. Also, mothers in the experimental group were informed of all the steps of implementing the educational package based on emotional stories. Mothers in the control group were also assured that they would also receive these interventions free of charge after completing the research process, if they wished. In addition, mothers in both experimental and control groups were assured that their information would remain confidential and that there was no need to write personal details. In addition, the entire process of implementing the intervention was also provided to mothers of preschool children free of charge. It should be noted that the present study has been registered with the ethics code IR.IAU.M.REC.1402.058 at the Islamic Azad University, Marvdasht Branch.

Key words: Emotional Intelligence, Emotionally Focused Stories, Preschool Children

Acknowledgments

This article was taken from a doctoral dissertation at Islamic Azad University, North Tehran Branch. We would like to express our gratitude to all the children participating in the study, their families, and the education authorities of District 12 of Tehran who fully cooperated in conducting the study. It should be noted that this study has been registered with the ethics code IR.IAU.M.REC.1403.058 at the Islamic Azad University, Marvdasht Branch.

Funding

The present research has not received financial assistance from any institution or organization.

Conflict of Interest

In this study, no conflict of interest was reported by the authors.

In press/ Accepted